

Asunnontuotannon rakenteen kehityksestä Suomen kaupungeissa ja kauppaloissa vuosina 1937–1952

Kirjoittanut *Armas Nieminen.*

Johdanto.

Asuntopolitiikka pyrkii turvaamaan perheille ja muille asunnontarvisijoille kohtuullisiksi katsottavat vaatimukset täyttävät asunnot — miten nuo vaatimukset sitten eri aikoina ja erilaisissa oloissa määriteltäneenkin. Mitä enemmän on tietoja kaikista niistä seikoista, jotka tavalla tai toisella liittyvät sekä suoranaisten asuntopulan ongelmaan että asuntojen laatuksymykseen, sitä paremmin asuntopolitiikka kykenee tehtävänsä täyttämään. Seuraavassa esityksessä halutaan tässä mielessä tarkastella, millainen kehitys lähimenneisyydessä tilaston valossa voidaan todeta muutamissa niistä seikoista, joita pidetään olennaisina asuntojen laatuksensa arvioitaessa. Tällainen tutkistelu voidaan suorittaa joko peräkkäisten asuntolaskentojen tuloksia vertaamalla tai esittämällä jatkuvaa tilastoa vuosittain valmistuneista uusista asunnoista. Tässä kirjoituksessa turvaudutaan viimeksi mainittuun menettelyyn, jotta nähtäisiin, mihin suuntaan asunnontuotannon kehitys meillä on kulkenut 1930-luvun lopulta lähtien, aikana, jolloin yhteiskunta tälläkin alalla voimakkaammin kuin milloinkaan ennen on pyrkinyt vaikuttamaan kehitykseen. Suhteellisen harvoin suoritettujen asuntolaskentojen numeroita vertaamalla voitaisiin sen sijaan koettaa muodostaa kuva niistä muutoksista, joita on tapahtunut pitempien ajanjaksojen kuluessa.

Kun pyritään selvittämään erilaisten asuntojen tuotannossa eli toisin sanoen asunnontuotannon rakenteessa tapahtunutta kehitystä, on tyydyttävä valaisemaan vain niitä harvoja seikkoja, joista virallisuontoisessa asunnontuotantotilastossa voidaan kerätä tietoja, ja siksi on luovuttava ajatuksesta, että selvittely voisi muodostua kovinkaan seikkaperäiseksi. Tilastoa vuosittain asuttavaan kuntoon valmistuneista huoneistoista, jota on koottu kaupungeista maistraattien välityksellä jo vuodesta 1912 alkaen sekä kauppaloista järjestysoikeuksien kautta vuodesta 1936 lähtien, hoitaa meillä sosiaaliministeriön sosiaalinen tutkimustoimisto. Tilasto perustuu valmistuneiden asuntojen lopputarkastuksiin. Sen päätulokset, osittain eriteltynä Helsingin, muiden kaupunkien ja kauppalaisten kesken sekä valmistuneiden asuinhuoneistojen ja asuinhuoneiden lukumäärän osalta myös kunkin kaupungin ja kauppalaan kohdalta erikseen, julkaistaan vuosittain Sosiaalisessa Aikakauskirjassa »Asuntojen tuotanto kaupungeissa ja kauppaloissa vuonna...» nimisissä katsauksissa. Maaseudulta ei sen sijaan yleistä tilastoa kaikista valmistuneista asuinhuoneistoista vuoteen 1952 mennessä ole ollut saatavissa. Näin ollen tarkastelumme rajoittuu vain kaupunkiin ja kauppalaan. Mainittakoon vielä, että maaseudulle myönnettyistä rakennusluvista sosiaalinen tutkimustoimisto on koonnut tietoja vuodesta 1949 lähtien. (Vrt. ss. 12—13.)

Valtion tukemasta yleishyödyllisestä rakennustoiminnasta, vuodesta 1949 lähtien Arava-toiminnasta, on Sosiaalisessa Aikakauskirjassa niinkään julkaistu vuosikatsauksia. Näistä selonteista on kuitenkin saatavissa vain vähän tämän tutkielman piiriin kuuluvia tietoja, mutta joitakin vertailuja on niiden nojalla seuraavassa sentään voitu tehdä kaikkien valmistuneiden asuntojen ja Arava-asuntojen kesken. Aravan tuella rakennettujen asuntojen selvittely alkuaineiston nojalla muodostaisi oman tutkimuksensa.

Esillä olevassa kirjoituksessa selvitetään asunnontuotannon rakenteen kehitystä sosiaalisen tutkimustoimiston hyväntahtoisesti käytettäväksi antaman aineiston¹ nojalla erikseen kolmen suurimman kaupungin — Helsingin, Turun ja Tampereen —

sekä erikseen muiden kaupunkien ja kauppalain kokonaisryhmien kohdalta. Mainitun kolmen kaupungin osalle onkin tutkimusvuosina 1937—52 — vuotta 1942 lukuunottamatta — tullut yli puolet Suomen kaupunkien koko asujaimistosta. Kaupunkien henkikirjoitetusta väestöstä asui näet noissa kaupungeissa esim. vuoden 1937 alussa 50.3 %, vuosina 1946 ja 1947 57.1 % sekä vuosina 1951—53 55.2 %.

Tämän tutkielman lähtökohtana on »sodanedellinen aika», vuosi 1937, jota ja jota seuraavaa vuotta asuntokysymyksen kannalta yleisesti pidetään »normaalina». Näinä vuosina asuntojen tarpeen kaupungeissa ja kauppalloissa, joista tässä kirjoituksessa käytetään yhteisnimitystä väestökeskukset, katsotaan olleen täydellisemmin tyydytetyn kuin minään aikaisempana vuonna 1930-luvulla.²

Seuraavassa esitetään ensin katsaus valmistuneiden huoneistojen lukumäärän kehitykseen ja kohdistetaan sitten tarkastelu asuntotuotantotilastosta ilmeneviin seikkoihin: asuntojen huoneluku, niiden rakennuttaja, talon rakennusaine ja kerrosluku sekä keskuslämmityksen ja kylpyhuoneen yleisyys. Suhdeluvut, joihin tämä selonteko perustuu, on esitetty kirjoitusta seuraavassa taulukko-osassa (ss. 46—56). Kaikkea sitä, mitä näistä taulukoista voidaan lukea, ei kirjoituksessa kuitenkaan ole kosketeltu. Esitettyyn tilastoon, joka käsittää myös rakennusten muutostöiden avulla aikaansaadut uudet asunnot, eivät sisälly aivan kaikissa uusissa rakennuksissa sijaitsevat huoneistot, sillä siitä puuttuu osa valtion rakennustoiminnasta. Tämä puute on suurin vuoteen 1937 nähden, mutta vähenee sitten sitä mukaa, kuin yhä uudet virastot ovat sosiaaliselle tutkimustoimistolle alkaneet lähettää tietoja alaisestaan rakennustoiminnasta. Vuodesta 1940 alkaen tiedot tässä suhteessa ovat jo paljon luotettavimmat kuin ennen.³ Sen sijaan käytettävissämme olevista tilastoista puuttuvat valitettavasti numerot vuosilta 1937—44 eräiltä paikkakunnilta kokonaan.⁴

Vielä on mainittava, että tämän kirjoituksen pohjana olevaan viralliseen asuntotuotantotilastoon ei sisälly se asuntoyksikköjen lisäys, mikä johtuu alunperin yhden perheen asunnoiksi tarkoi-

tettujen huoneistojen jakamisen sekä erilaisten tilapäissuojien perheasunnoiksi kunnostamisen ja vielä paikkakuntien alueliitosten johdosta. On arvioitu, että asuntojen kokonaismäärä väestökeskuksissa vuosina 1939—50 kasvoi huoneistojen jakamisen ja virallisessa tuotantotilastossa rekisteröimättömän tilapäis-, esim. parakkiasuntojen käyttöönoton johdosta aina 36 000 asunnolla.⁵ Mutta asunnontuotannon rakenteen kehityksen eräistä puolista sellaisena, kuin se on esiintynyt uusien asuinhuoneistojen pääosassa, tämä kirjoitus pyrkii antamaan kuvan.

Valmistuneiden asuinhuoneistojen lukumäärä.

Ennen siirtymistä varsinaiseen aiheeseen lienee syytä palauttaa mieliin asunnontuotannon kokonaismäärä tutkimusvuosina. Tämä käy selville kirjoituksen lopussa olevasta taulukosta 1.

Kaupungeissa ja kauppaloissa valmistuneiden asuinhuoneistojen lukumäärä saavutti sodanedellisen huippunsa vuonna 1938, jolloin uusia asuntoja eli asuinhuoneistoja rakennettiin 7 770. Luku pieneni siitä vähän jo seuraavana vuonna, mutta on otettava huomioon, että tältä ensimmäiseltä sotavuodelta puuttuvat tiedot Viipurista ja Käkisalimesta.⁴ Vuodesta 1940 alkaen tapahtui sitten erittäin voimakasta jatkuvaa vähenemistä. Kaikkein pienimmillään asuntojen tuotanto oli vuosina 1943 ja 1944. Viimeksi mainittuna vuonna valmistui 1 081 asuntoa eli vain 14 % vuoden 1938 vastaavasta määrästä. Sodan päätyttyä asunnontuotanto sitten uudelleen elpyi nousten vuonna 1946 jo yli vuoden 1938 luvun. Tämän jälkeen seurasi kuitenkin takaisku, niin että tuotanto vuonna 1948 oli jälleen vain 71 % vuoden 1938 määrästä. Myöhemmin — Arava-lakien tultua voimaan — tuotanto on kuitenkin jatkuvasti kohonnut ylittäen vuodesta 1950 alkaen uudelleen vuoden 1938 tason. Ennätysmäärä, noin 12 500 asuntoa, saavutettiin tutkimusajanjaksoimme viimeisenä vuonna 1952, jolta mainittu luku oli 61 % suurempi kuin vuonna 1938. — Kaikista vuosina 1949—52 kaupungeissa ja kauppaloissa valmistuneista asuinhuoneistoista on

Aravan lainoittamia ollut 39.5 %. Suurin, 48.8 %, tämä suhdeluku oli vuonna 1951.⁶

Tarkasteltaessa valmistuneiden asuinhuoneistojen jakaantumista tutkimuksemme eri paikkakuntaryhmien kesken voidaan todeta, että Helsinki ennen sotia sai paljon suuremman osan, noin puolet, valmistuneista asunnoista kuin sitten myöhemmin. Heti sodan päätyttyä vastaava suhdeluku oli vain $\frac{1}{10}$. Myöhemmin asunnonrakennustoiminta on jälleen ruvenut enemmän keskittymään pääkaupunkiin. Vielä vuonna 1952:kaan ei Helsinki kuitenkaan saanut enempää kuin kolmannen osan kaikissa väestökeskuksissa valmistuneista huoneistoista, vaikka uusien asuntojen absoluuttinen lukumäärä, 4 016, olikin miltei yhtä suuri kuin vuoden 1938 vastaava luku. Turussa ja Tampereella sekä muissa kaupungeissa ei rakennustoiminnan väheneminen sota-aikana ollut suhteellisesti läheskään yhtä suuri kuin Helsingissä, joten niiden osalle silloin tuli suurempi osuus kaikkien väestökeskusten asunnontuotannosta kuin »normaaliaikoina». Turussa rakennustoiminta oli poikkeuksellisen voimakasta kuitenkin vasta vuonna 1952 (1 678 uutta asuntoa vanhan maksimiluvun edelliseltä vuodelta ollessa »vain» 558) sekä suhteellisesti ja lukumääräisestikin ennätysellistä myös kauppaloissa vuodesta 1949 alkaen. Myös Tampereella vuoden 1952 tuotantoluku oli suurempi kuin minkään edellisen vuoden. Kauppalat ovat vuodesta 1938 lähtien saaneet vuoteen 1949 saakka jatkuvasti kasvaneen osuuden asunnontuotannosta. Aravan kaupungeissa ja kauppaloissa lainoittamista vv. 1949—52 valmistuneista huoneistoista tuli 31 % Helsingin, 52 % muiden kaupunkien sekä 17 % kauppalaosalle.⁷

Asuntojen kysynnän tyydyttämisen kannalta ratkaisevaa on huoneistojen lukumäärän vuosittaisen lisäyksen suuruus. Näin ollen asuntojen vuotuista tuotantoa osoittavista luvuista olisi vähennettävä purettujen (saneerattujen) huoneistojen määrä, jotta saataisiin selville asuntojen nettotuotannon suuruus. Sosiaalisen tutkimustoimiston keräämään ja vuosittain julkaisemaan asunnontuotantotilastoon sisältyykin tietoja myös purettujen huoneiden lukumäärästä. Valitettavasti tästä

tilastosta ei kuitenkaan saa tietoja puretuista huoneistoista, ja tuo tilasto on muutenkin puutteellinen, sillä kaikilta paikkakunnilta ei asiasta ole saatu tietoja, ja sieltäkin, mistä näitä on saatu, tilasto ei liene täydellinen.⁸ Tätä ei tässä sen vuoksi ole syytä käydä tarkemmin käsittelemään. Kuitenkin mainittakoon, että tilaston mukaan on väestökeskuksissamme eräinä vuosina purettu huoneita seuraavat määrät: vuonna 1938 2 309, 1939 1 236, 1940 6 304 (sisältäen myös sodan johdosta käytöstä poistuneet huoneet), 1941 299, 1951 371 ja 1952 252.

Viitattakoon tässä vielä siihen, että asunnontuotannon merkitystä arvosteltaessa on tarpeen verrata asuttavassa kunnossa olevien huoneistojen määrän kehitystä perheiden ja muiden asunnontarvitsijain lukumäärän kehitykseen. Tällaisten asunnontarvelaskelmien mahdollisuuksien pohtiminen ja niiden suorittaminen ei kuitenkaan kuulu tämän kirjoituksen puitteisiin, ja niitä käsitelläänkin molemmissa maisteri Aarno Strömmerin tähän teokseen laatimissa tutkielmissa.⁹

Vaikka tässä yhteydessä ei siis selvitetä asunnontarvitsijajaksiköjen lukumäärän kehitystä, viitattakoon kuitenkin vielä siihen, että väestökeskusten henkikirjoitettu väestö on tutkimusvuosina jatkuvasti lisääntynyt 827 000:sta 1 383 000:een (taulukko 2). Jos vuotta 1938 pidetään lähtökohtana, on väestön määrä näin kasvanut 62 % ja asunnontuotannon samanaikaisesti 61 %, mutta lukusarjat ovat päässeet samalle tasolle vasta vuonna 1952. Vielä vuoden 1951 lopussa vastaava väkilukua osoittava indeksi oli 159, mutta asunnontuotantoindeksi vain 125.

Väestön määrän kasvuun verrattuna asunnontuotannon lisäys on siis jäänyt pahasti jälkeen. Suurissa kaupungeissa kehitys on ollut suunnilleen samantapainen kuin väestökeskuksissa yhtenä kokonaisuutena ottaen, mutta »muissa kaupungeissa» väestö on kasvanut saman verran keskimäärää hitaammin, kuin se kaupaloissa on lisääntynyt väestökeskusten keskimäärää nopeammin. Mutta tutkimuskauden lopulla, jolloin kauppalain väkiluku alkoi entistä nopeammin kasvaa, perustettiin maahamme uusia kaupaloita: 1946 Toijala, 1948 Parainen, Mänttä ja Imatra sekä 1951

Järvenpää ja Karhula. Seuraaville tarkasteluille ei väestönkasvun nopeus eri paikkakuntaryhmissä kuitenkaan ole merkitsevää, koska tässä yhteydessä selvitetään asunnontuotannon rakenteen eri tunnusmerkkien suhteen kehitys kunkin väestökeskusten ryhmän omassa piirissä ja vasta sen jälkeen esitetään erilaisten asuntojen yleisyyden vertailuja eri ryhmien kesken.

Asuntojen huoneluku.

Asunto-olojen suurimpia epäkohtia on ahtaasti asuminen, ts. joko pinta-alaltaan tai etenkin huoneluvultaan liian pienten asuntojen käyttö. Tätä seikkaa — sikäli kuin on kysymys huoneiden lukumäärästä — mitataan yleensä ns. asumistiheysluvulla, joka ilmaisee, montako henkeä huoneistossa asuu huonetta kohden. Niistä tavoitteista, joita tässä suhteessa nykyään asuntopoliitikassa esitetään, voidaan mainita yhtenä esimerkkinä Ruotsin valtiopäivien vuonna 1946 hyväksymä asuntopoliittinen ohjelma, jonka mukaan olisi pyrittävä siihen, että asumistiheys ei ajan mittaan ylittäisi normia »enintään kaksi henkilöä asuinhuonetta kohden».¹⁰ Jos tällainen normi vaikkapa lievennetyinä siten, että myös keittiö lasketaan asuinhuoneeksi, meilläkin otettaisiin käytäntöön, olisi tarpeen, että lähivuosina rakennettaisiin lisää yksinomaan vain kahden huoneen ja keittiön sekä sitä suurempia asuntoja.¹¹ Että kehitys meillä onkin hiljalleen ollut menossa huoneluvultaan suurempia asuntoja kohden, osoittaa taulukko 3. Kun sen mukaan keskimääräinen huoneluku* väestökeskuksissa valmistunutta asuinhuoneistoa kohden vuosina 1937—38 oli vain 2.2—2.3, oli vastaava luku vuosina 1950—51 2.9 sekä vuonna 1952 jo 3.0. Edistystä on siis tapahtunut — tosin vuosien 1942—44 keskeyttämänä. Jos tarkastellaan aikaa vuodesta 1949 lähtien, on huoneluvultaan kaikkein suurimmat asunnot (keskimääräinen huoneluku asuntoa kohden enemmän kuin 3) raken-

* Asunnontuotantotilastossa katsotaan asuinhuoneeksi asuinhuoneistossa sijaitseva, ikkunalla ja ovelta varustettu, vähintään 7 m²:n suuruinen huone, myös keittiö sekä palvelijahuone.

nettu kauppaloissa, joissa pystytetään suhteellisen paljon omakotitaloja, sekä sitten muissa kaupungeissa ja Helsingissä, kun sitä vastoin Turussa ja Tampereella ko. luku on paljon alhaisempi, n. 2.5—2.6. Ennen sotia eroavuudet tässä suhteessa eri kaupunkiryhmien kesken olivat paljon pienemmät, kun taas kauppalat olivat silloinkin kaupungeista edellä. Todettava on, että Turku ja Tampere eivät nyt puheenaolevassa suhteessa ole pysyneet kehityksessä ajan tasalla. — Vuosina 1949—52 väestökeskuksissa valmistuneiden Arava-huoneistojen keskimääräinen huoneluku on niinkään ollut suurin, 3.1, kauppaloissa. Helsingissä vastaava luku 3.0 ja muissa kaupungeissa 2.8.¹²

Taulukot 4 A—4 D osoittavat, paljonko on rakennettu huone-luvultaan erilaisia asuntoja. Näemme taulukosta 4 A, että yhden huoneen huoneistojen osuus on supistunut sotia edeltäneen ajan 32—26 %:sta sekä vuoden 1945 21 %:sta vuosien 1951—52 14—15 %:iin. Suurempien asuntojen tuotanto on ruvennut suhteellisesti kasvamaan vuodesta 1945 alkaen. Vähiten, 10 %, yhden huoneen asuntoja rakennettiin vuosina 1949—50, mutta sen jälkeen niiden määrä on taas alkanut lisääntyä käsittäen vuonna 1952 kokonaista 15 % kaikista valmistuneista asunnoista. Poikkeuksena yleisestä kehityksestä monihuoneisempiin asuntoihin on — kuten äsken asumistiheyttä käsiteltäessä jo todettiin — mainittava etenkin Turku, jossa yhden huoneen asuntojen rakentaminen aivan viime vuosina on ollut jopa yleisempää kuin 1930-luvun lopussa. Sodanedellisenä aikana näin pienet asunnot ovat olleet yleisimpiä Helsingissä, viime aikoina taas Turussa. Tampereella kehitys on kulkenut edullisempaan suuntaan kuin viimeksi mainitussa kaupungissa. Vielä nopeampaa edistys on ollut »muissa kaupungeissa», joissa viime vuosina vain vähän yli kymmenes osa valmistuneista huoneistoista on ollut yhden huoneen käsittäviä, sekä etenkin kauppaloissa, joissa vastaava luku on selvästi painunut alle 10 %:n. Yhtenä syynä yhden huoneen asuntojen suhteelliseen vähenemiseen on se, että huoneistot, joissa on keittokomero, ovat tulleet entistä harvinaisemmiksi. Vertailemalla taulukkoja 4 A ja 5 havaitaan, että juuri vuosina 1937—

40, jolloin keittokomeroasunnot olivat paljon yleisempiä kuin myöhemmin, voi aivan saman sanoa myös yhden huoneen huoneistoista. Mutta sotavuosi 1944 on tästä säännöstä poikkeuksena. Silloin oli joka kolmas valmistuneista asunnoista vain yhden huoneen käsittävä, vaikka ei paljon rakennettukaan sellaisia huoneistoja, joissa oli keittokomero.

Merkittävää on, että myös kahden huoneen asuntojen osuus (taulukko 4 B) kaikista valmistuneista huoneistoista on pienentynyt sodanedellisestä 40—43 %:sta 22 %:iin (vuonna 1952). Kaikissa paikkakuntaryhmissä on näin tapahtunut laskua, mutta Tampereella tämä on ollut pienempi kuin muualla, ja rakennetaan siellä vieläkin suhteellisen runsaasti kahden huoneen huoneistoja.

Mielenkiintoista on tarkastella kolmen ja useamman huoneen asuntojen tuotannon kehitystä, koska tällaiset huoneistot jo ovat paljon parempia perheasuntoja kuin edellä mainitut. Taulukko 4 C osoittaa, että kun näin suuria huoneistoja ennen sotia väestökeskuksissa oli lähes joka kolmas valmistuneista asunnoista, on niitä viime vuosina ollut jo lähes kaksi kolmesta. Tällaisten huoneistojen suhteellinen määrä kasvoi vuoteen 1941 saakka, jolloin se oli 45 %, väheni taas sen jälkeen vuoteen 1944, mutta on sitten myöhemmin tasaisesti kasvanut kaksinkertaiseksi sodanedelliseen aikaan verrattuna. Pienin tämänsuuruisten asuntojen osuus ennen sotia oli Turussa ja Helsingissä, mutta erityisesti pääkaupungissa kehitys kohti suurempia huoneistoja on sittemmin ollut nopeata, niin että Helsingillä tässä suhteessa on vuodelta 1952 osoitettavanaan suurempi luku (68 %) kuin muilla paikkakuntaryhmillä. Suhteellisesti eniten tällaisia asuntoja on kuitenkin sekä ennen että vielä viime vuosinakin rakennettu kaupaloissa ja pienemmissä kaupungeissa, mutta erotus suurempiin kaupunkeihin verrattuna on vähentynyt. Turussa, mutta etenkin Tampereella, rakennetaan vähemmän kolmen ja useamman huoneen huoneistoja kuin muissa paikkakuntaryhmissä.

Kaikkein suurimpia huoneistoja, k u u d e n j a u s e a m m a n huoneen käsittäviä asuntoja (taulukko 4 D), rakennettiin

ennen sotia ja valmistuu nykyäänkin vain noin 3—4 % kaikista asuinhuoneistoista. Vuosina 1944—47 niiden tuotanto oli vähäisempää. Erityisesti Turussa ja Tampereella tällaisten asuntojen rakentaminen on harvinaista, yleisintä taas Helsingissä. Pääkaupungissa suurten asuntojen tuotanto onkin ollut kasvamaan päin, mutta kauppaloissa on tapahtunut huomattavaa laskua verrattuna sodanedelliseen aikaan, jolloin tällaisten asuntojen tuotanto oli yleisintä juuri niissä.

1930-luvulla rakennettiin etenkin suurimmissa kaupungeissa runsaasti huoneistoja, joissa ei ollut keittiötä, vaan ainoastaan keittokomero — komerotila, jossa on keittolaite ja jossa voidaan oleskella — (taulukko 5). Niinpä tällaisten asuntojen osuus kaikista sodanedellisenä aikana Helsingissä valmistuneista oli kokonaista 62—68 %. Vuonna 1943, jolloin asunnontuotanto tosin oli hyvin vähäistä, oli jopa 85 % uusista pääkaupungin asunnoista tähän ryhmään kuuluvia. Mutta huomaamme, että tämä tapa on suuresti vähentynyt. Kun väestökeskuksissa sodanedellisenä aikana 39—48 %:ssa uusista huoneistoista oli keittokomero, on vastaava luku vuosina 1950—52 ollut enää vain 17—20 %, Helsingissä kuitenkin vielä 36—24 %, mutta sielläkin vähenevä suunta on erittäin selvä.

On mielenkiintoista todeta, että — kuten seuraavasta asetelmasta käy ilmi — kaupungeissa ja kauppaloissa vuosina 1949—52 valmistuneiden asuinhuoneistojen jakaantuminen huoneluvun mukaan on miltei prosentilleen sama kuin Aravan lainoittamien huoneistojen vastaava jakautuma siitä huolimatta, että — kuten edellä on mainittu — ko. aikana väestökeskuksissa valmistuneiden Arava-huoneistojen osuus ei ole ollut enempää kuin $\frac{2}{5}$ kaikista valmistuneista huoneistoista.¹³

Huoneluku

	1	2	3	4	5	6—	Yht.
	%						
Kaikki valmistuneet huoneistot	12.5	28.4	31.5	15.4	8.8	3.4	100.0
Aravan lainoittamat huoneistot	13.2	26.8	31.5	17.1	8.8	2.6	100.0

Rakennuttaja.

Asuntojen laatua arvosteltaessa ja asunnontuotannon rakennetta selviteltäessä ei ole vaille merkitystä myöskään se seikka, kenen toimesta asunnot on rakennettu. Tässä suhteessa voidaan eri ryhminä mainita mm. voittoon tähtäävä, spekulatiivinen rakennusyritteliäisyys, asunnontarvitsijain yhteistoiminta, omakotirakentaminen, teollisuuslaitosten asunnonrakennustoiminta sekä ns. yleishyödyllisten yhtymien ja julkinen rakennustoiminta. Taulukot 6 A—6 F valaisevat jonkin verran uusien asuntojen jakaantumista rakentajan mukaan. Valitettavasti vain eri rakennuttajaryhmien väliset rajat ovat epämääräiset (esim. ryhmät »yksityinen tai yhtiö» — yleishyödyllinen yhtymä — kunta), ja sen vuoksi tilastojen perusteet ovat jonkin verran vaihdelleet. Tärkeimmistä tällaisista seikoista on seuraavassa huomautettu. Taulukoista näemme, että sodanedellisenä aikana suurin osa, 87—88 %, huoneistoista kuului ryhmään yksityinen tai yhtiö. Tähän ryhmään luetaan talot, joissa on etupäässä vuokra-asuntoja, asunto-osakeyhtiöiden omistamat talot sekä yksityisten omaa tarvettaan varten rakennuttamat asunnot omakotitaloja lukuunottamatta (taulukko 6 A). Vuosina 1944—45 mainittuun ryhmään sisältyi enää vain puolet valmistuneista asuinhuoneistoista, minkä jälkeen luvut jälleen ovat melkoisesti kasvaneet, niin että vuosina 1951—52 n. 75 % huoneistoista kuului tähän ryhmään. Mutta vuosina 1949—52 on sosiaalisen tutkimustoimiston tilastoissa myös ns. yleishyödyllisten rakennusyritysten talot luettu tähän ryhmään kuuluviksi. Helsingissä tämän rakentamismuodon yleisyys on ollut suurin, mutta myös Turussa luvut tässä kohdassa aivan viime vuosina ovat nousseet. Vielä nopeampaa tällainen kohoaminen on ollut kauppaloissa.

Omakotirakentajien — omakotitalolla tarkoitetaan asunnontuotantotilastossa rakennusta, jota varten on saatu omakotilaina — osuus (taulukko 6 B) asuntojen tuotannossa on viime vuosina ollut yhtä suuri kuin vuonna 1938, n. 9—10 %. Erikoisuutena mainittakoon, että Tampereella 57 % viimeksi mainittuna

vuonna valmistuneista sekä kauppaloissa 47 % edellisenä vuonna rakennetuista asunnoista sijaitsi omakotitalossa. Mutta kaikkien väestökeskusten yhteislukuja silmällä pitäen vasta vuosi 1941 oli omakotirakennustoiminnan huippukausi, myös kaupungeissa Helsingiä ja Tamperetta lukuunottamatta. Silloin väestökeskuksissa valmistuneista asunnoista joka viides, Turussa jopa joka toinen ja kauppaloissa joka neljäs sijaitsi omakotitalossa. Erityisesti vähäisimmän asunnontuotannon vuosina 1943—44 tämäkin toiminta oli hiljaista. Vilkkainta omakotirakennustoiminta viime vuosina on ollut kauppaloissa, joissa ennen sotia joka kolmas ja vuosina 1951—52 joka viides valmistuneista asunnoista oli omakotirakentajan aikaansaannos. Helsingissä tällä toiminnalla on ollut verrattomasti pienin merkitys. Vain noin 3 % siellä valmistuneista asunnoista on vuosina 1951—52 sijainnut omakotitaloissa.

Vuodesta 1938 lähtien ilmaantui ns. yleishyödyllisiä rakennusyhtiöksiä — osakeyhtiöitä, osuuskuntia, yhdistyksiä ja säätiöitä, joiden oikeus jakaa osakkailleen voitto-osinkoa on rajoitettu tai joiden hallituksen jäsenten enemmistön kunta voi valita — asuntomarkkinoille (taulukko 6 C). Suurin, 12—10 %, niiden osuus asunnontuotannossa oli tilaston mukaan 1940 ja 1943. Niiden toiminta on ollut merkittäväntä suurissa kaupungeissa. Turussa kokonaista 43 % uusista asunnoista vuonna 1944 ja Tampereella 33 % vuonna 1940 saatiin aikaan yleishyödyllisten rakennusyhtymien toimesta. Tämä tarkastelu rajoittuu kuitenkin valitettavasti vain aikaan vuoteen 1948 saakka, koska ns. yleishyödylliset yhtymät vuosina 1949—52 on sisällytetty ryhmään »yksityinen tai yhtiö». Vuoden 1953 alusta lukien mainitut yhtymät esiintyvät kuitenkin jälleen eri ryhmänä asunnontuotantotilastossa.

Teollisuuslaitosten toiminta asuntojen hankkimiseksi työväestölleen (taulukko 6 D) oli merkittäväntä sotavuosina ja niiden jälkeen aina vuoteen 1948 saakka, mutta sitä on sen jälkeenkin esiintynyt, kun se sen sijaan ennen sotia oli kaupungeissa ja kauppaloissa hyvin suppeata. Helsingissä teollisuuslaitosten merkitys tässä suhteessa on ollut suhteellisesti vähäisin, Tampereella taas

suurin. Tässä kaupungissa 12 % vuonna 1952 rakennetuista asunnoista saatiin aikaan teollisuuslaitosten toimesta.

Kuntien ja seurakuntien asunnonrakennustoiminta (taulukko 6 E) on ollut selvästikin yleisempää sotien jälkeen kuin niitä ennen käsittäen viime vuosina vajaan 10 % valmistuneista asunnoista. Sodanjälkeisenä vuonna 1945 vastaava luku oli peräti 27 %. Myöhempinäkin vuosina kaupunkien ja kauppalaisten rakennustoiminta on ollut paljon vilkkaampaa kuin sodanedellisenä aikana. Turussa kunnallinen rakennustoiminta kuitenkin oli yleistä jo ennen sotaa. Vuonna 1945 kokonaista 68 % sekä 1947 58 % Turussa valmistuneista asuinhuoneistoista oli kaupungin rakennuttamia. Viime vuosina tällä asunnontuotannon muodolla on ollut vähäisin, joskin kasvava merkitys kaupaloissa. — Huomattakoon, että kaupunkien rahoittama asunto-osakeyhtiöiden muodossa toteutettu rakennustoiminta on tilastossa yleensä luettu ryhmään »yksityinen tai yhtiö». Kunnallisen rakennustoiminnan rinnalla seurakunnallinen on ollut vähäistä.

Valtion harjoittama rakennustoiminta (taulukko 6 F) on tilaston mukaan ollut vilkkainta sodanjälkeisinä vuosina 1945—50 käsittäen 5—7 % valmistuneista asunnoista ja vähentyen sitten suuresti. Vähäisin merkitys valtion toiminnalla tässä suhteessa on ollut pääkaupungissa. Tampereella kokonaista 21 % vuonna 1946 rakennetuista asunnoista sijaitsi valtion rakennuttamissa taloissa. Tämä tilasto ei kuitenkaan vuosilta 1937—40 käsitä läheskään kaikkea valtion rakennustoimintaa (ks. s. 27).

Rakennusaine.

Mielenkiintoisen yksityiskohdan asunnontuotannon rakenteen kehityksessä muodostaa valmistuneiden asuntojen ryhmittely sen mukaan, sijaitsevatko ne puu- vai kivitaloissa. Uusien huoneistojen jakaantumisesta tässä suhteessa ei sosiaalinen tutkimustoimisto tosin julkaise tilastoa, mutta kylläkin huoneiden jakaantumisesta talon rakennusaineen mukaan. Taulukosta 7 voidaan todeta, että suuria vaihteluja on tutkimusaikana tässäkin asiassa

sattunut. Ennen sotia n. 70 % kaikista valmistuneista huoneista sijaitsi kivitaloissa, mutta vuodesta 1940 alkaen, jolloin alettiin väestökeskuksiimme pystyttää tehdasmaisesti valmistettuja puutaloja, mainittu luku pieneni ollen vuonna 1945 enää vain 14 %, mutta kohoten sitten vuosina 1946—49 jo 24—30 %:iin.¹⁴ Sen jälkeen kivitalojen suhteellinen määrä on noussut, niin että vuonna 1952 jo $\frac{2}{3}$ huoneista sijaitsi kivitaloissa. Helsingissä oli vastaava suhdeluku ennen sotia yli 95 %, vuonna 1951 jälleen jo 80 % sekä 1952 91 %, mutta sodanjälkeisenä vuonna 1945 suhdeluku äkkiä painui jopa 22 %:iin. Turussa ja Tampereella sekä pienemmissäkin kaupungeissa kivitaloihin rakennettujen huoneiden osuus on viime vuosina keskimäärin noussut yli 50 %:n. Kauppaloissakin tällaiset talot ovat yleistyneet, niin että niissä vuosina 1951—52 valmistuneista asuinhuoneista jo 31—35 % sijaitsee kivitaloissa.

Kerrosluuku.

Suuri merkitys asuntojen ja myös asunto-alueiden laadun ja viihtyvyyden kannalta on sillä, käytetäänkö matalaa vai korkeaa rakennustapaa, monikerroksisia uudet asuinrakennukset ovat. Millainen kehitys tässä suhteessa on tapahtunut, nähdään taulukoista 8 A—8 C. Taulukko 8 A osoittaa ensin, suuriko, osa valmistuneista asuinrakennuksista on ollut yksikerroksisia. Näemme, että tämä suhdeluku oli Helsingissä ennen sotia vain 3—7 %, mutta nousi sodanjälkeisenä vuonna 1945, jolloin rakennettiin mm. ns. »puistotaloja», aina 88 %:iin saakka. Vuodesta 1949 alkaen 1-kerroksisten talojen osuus pääkaupungissa on jälleen nopeasti laskenut ollen vuonna 1952 enää vain 15 %. Myös Turussa ja Tampereella oli vuosina 1938—39 1-kerroksisten rakennusten osuus kaikista valmistuneista asuinrakennuksista varsin pieni lisääntyen sitten suuresti sotavuosina samalla tavalla kuin Helsingissäkin. Sodan jälkeen matala rakennustapa on ollut miltei yksin vallitsevana Turussa, mutta Tampereella sen sijaan harvinaisempaa kuin pääkaupungissa. Vuonna 1952 ei Tampereella enää nimeksikään rakennettu 1-kerroksisia taloja. Muissa kau-

pungeissa on sodan jälkeen näin matalien rakennusten osuus ollut n. 70—77 % eli suurempi kuin 1930-luvun lopussa. Kauppaloissa vastaava suhdeluku on ollut vähän pienempi. Tarkastellen väestökeskuksia yhtenä ryhmänä on 1-kerroksisten asuinrakennusten osuus kaikista rakennuksista sodanedelliseen aikaan verrattuna kasvanut n. 50 %:lla.

3- tai useampikerroksiset asuinrakennukset (taulukko 8 B) ovat koko tutkimusajan olleet pääkaupungissa paljon yleisempiä kuin muualla, mutta kun ne Helsingissä ennen sotia käsittivät n. $\frac{2}{3}$ kaikista valmistuneista rakennuksista, oli vastaava suhdeluku vuonna 1948 enää vain 6 %, minkä jälkeen se on kohonnut saavuttaen vuonna 1952 28 %. Turussa 2 kerrosta korkeampia taloja on rauhan palattua rakennettu paljon vähemmän kuin ennen sotia, vuonna 1952 vain 5 %. Tampereella sen sijaan nyt puheena olevien talojen osuus on sodanjälkeisenä aikana ollut vähän suurempi saavuttaen vuonna 1952 jo prosenttiluvun 15. Muissa kaupungeissa vastaava suhdeluku on samaan aikaan ollut 5—8 % ja kauppaloissa 3 %. Kaiken kaikkiaan on väestökeskuksissa 3- tai useampikerroksisten talojen osuus rakennustoiminnassa sodanedellisestä ajasta supistunut vuoteen 1945 mennessä, jolloin se oli miltei olematon, kohotakseen sen jälkeen hitaasti, mutta päästen viime vuosina 1930-luvun loppupuolen tasoon verrattuna vain noin puoleen.

Kun tarkastellaan toisaalta 3- tai useampikerroksisten ja toisaalta 5- tai useampikerroksisten talojen osuutta kaikista valmistuneista asuinrakennuksista (taulukot 8 B ja 8 C), todetaan, että ennen sotia valtaosa suurissa kaupungeissa rakennetuista edelliseen ryhmään sisältyvistä taloista kuului myöskin jälkimmäiseen, mutta sodanjälkeisenä aikana 4 kerrosta korkeampia asuinrakennuksia on pystytetty hyvin vähän. 3—4-kerroksiset talot ovat suuresti voittaneet alaa korkeampien rakennusten kustannuksella. Kun Helsingissä vuonna 1937 kaksi kolmesta asuinrakennuksesta oli 4 kerrosta korkeampi, toteutti saman ehdon vuonna 1952 enää vain yksi kymmenestä. Muissakin kaupungeissa, joissa monikerroksisia taloja ei sodanedellisenäkään aikana

paljonkaan pystytetty, on kehitys siitä huolimatta kulkenut edellä mainittuun suuntaan. Kauppaloissa ei näin korkeita asuinrakennuksia juuri ole noussut.

Keskuslämmityksen yleisyys.

Nykyaikaisten asuntojen mukavuuksista saadaan asunnontuotantotilastosta tietoja keskuslämmityksen ja kylpyhuoneen yleisyydestä. Kuten taulukosta 9 ilmenee, aiheutti sota keskuslämmityksen huomattavan harvinaistumisen väestökeskuksiin rakennettavissa asunnoissa. Myöhemmin tämä mukavuus on kuitenkin jälleen suuresti yleistynyt lähten sodanedellisestä tasoa. Vuonna 1939 oli keskuslämmitysasuntoja kaikista väestökeskuksissa valmistuneista huoneistoista 80 %, 1945 vain 16 %, mutta vuonna 1952 jälleen 71 %. Helsingissä oli sodanedellisenä aikana ja vielä sota-ajanakin kaikissa valmistuneissa asunnoissa — joitakin yksittäisiä poikkeuksia lukuunottamatta — keskuslämmitys, vuonna 1949 enää vain 53 %:ssa, mutta 1952 jälleen 94 %:ssa. Viimeksi mainittuna vuonna, olivat vastaavat prosenttiluvut Turun osalta 63, Tampereen kohdalla 81, muissa kaupungeissa 60 sekä kauppalain osalta 44. Turussa keskuslämmityksen yleisyys sodan jälkeen kohoaa runsaasti yli sodanedellisen tason, Helsingissä se on viimeksi mainitusta jäljessä, mutta jälleen edellä pienemmissä kaupungeissa. Kauppaloissa on tapahtunut vain vähäistä nousua. Tampereella tilanne on sodanedelliseen aikaan verrattuna ennallaan, mutta siellä olikin keskuslämmitys jo 1930-luvun lopussa yli 70 %:ssa valmistuneista asunnoista. Tässä suhteessa on siis tapahtunut tasoitumista ja samankaltaistumista väestökeskusten eri osaryhmien kesken.

Kylpyhuoneiden yleisyys.

Suunnilleen samanlaisia huomioita kuin keskuslämmityksen osalta voidaan tehdä myös kylpyhuoneen kohdalla (taulukko 10). Lähtökohtavuosina suunnilleen joka toisessa valmistuneista asunnoista oli kylpyhuone, sodan päätyttyä vähemmässä kuin 10 %:ssa,

mutta vuonna 1952 jälleen 46 0/0:ssa. Kehitys on siis ollut samantapainen kuin keskuslämmityksenkin osalta, mutta kylpyhuone on kuitenkin ollut huomattavasti harvinaisempi kuin toinen mainittu mukavuus. Helsingissä kylpyhuone tuli yhä yleisemmäksi aina vuoteen 1942 saakka, jolloin prosenttiluku oli 89. Minimiluku, 18 0/0, taas saavutettiin siellä vuonna 1948, minkä jälkeen kylpyhuoneen yleisyys on jälleen noussut sodanedelliselle tasolle, niin että tämä mukavuus vuonna 1952 oli kolmessa jokaisesta neljästä pääkaupungissa valmistuneesta asunnosta. Turussa viime vuosien taso on tässä suhteessa ollut vähän korkeampi kuin ennen sotia, Tampereella samaten kuin pienemmissäkin kaupungeissa ja varsinkin kauppaloissa taas huomattavasti korkeampi. Vuonna 1952 valmistuneissa asunnoissa oli kylpyhuone Tampereella joka toisessa, Turussa samoin kuin »muissa kaupungeissa» joka kolmannessa sekä kauppaloissa joka viidennessä.

Loppukatsaus.

Yhtenä yleisluontoisena toteamuksena edellä esitetystä tarkastelusta, joka on kohdistunut Helsingin, Turun, Tampereen, muiden kaupunkiemme sekä kauppala- asunnontuotannon rakenteen kehitykseen 1930-luvun lopulta alkaen, voidaan todeta, että sota-aika on monissa seikoissa, jotka ovat olleet tutkimuksemme kohteena, aiheuttanut kehityksen kääntymisen pois »normaalista» kulustaan. Mutta rauhan palattua asunnontuotannonkin rakenne on jälleen — eräin muutoksin — pyrkinyt palaamaan jo ennen sotia alkaneen kehityksen mukaiselle tielle.

Käymättä enää kertaamaan sitä, mitä edellä eri kohdissa on esitetty, viitattakoon kuitenkin lopuksi kolmeen seikkaan, jotka ovat varsin keskeisiä asuntopolitiikkaa suunniteltaessa ja todella tapahtunutta asunnontuotannon kehitystä arvioitaessa.

Suurimpana epäkohtana asunto-oloja sosiaaliselta kannalta arvoiteltaessa pidetään yleisesti asuntojen ahtautta ja erityisesti liian vähäistä huonelukua. On sen vuoksi lohdullista todeta, että kehitys tutkimusajanjaksonamme — vain sotavuosien

1942—44 keskeyttämänä — on tässä suhteessa kulkenut suuntaan, jota tuo kritiikki juuri edellyttää, ts. kohti huoneluvultaan yhä väljempää asuntoja. Kun väestökeskuksissa valmistuneissa uusissa huoneistoissa keskimääräinen huoneluku asuntoa kohden vuosina 1937—38 oli 2.2—2.3, oli vastaava suhdeluku vuonna 1952 jo 3.0. Kun lähes joka kolmas ennen sotia valmistuneista uusista asunnoista oli kolme tai useampia huoneita käsittävä, on vastaava suhde viime vuosina ollut kaksi kolmesta. Tapahtunut kehitys ei kuitenkaan suinkaan ole merkinnyt kovin suurten huoneistojen rakentamista, sillä kuuden tai useamman huoneen asuntoja on kaikista valmistuneista ollut suunnilleen sama määrä kuin ennen sotiakin, 3—4 %, Helsingissä kuitenkin viime vuosina enemmän. Mutta toinen kysymys on se, millainen kehitys on tapahtunut asuntojen pinta-alan suhteen. Siitä ei tilastomme kuitenkaan valitettavasti tarjoa tietoja. Mutta kun Arava-lainojen saannin ehdoksi vuoden 1953 lopulla säädetyn lain mukaan on asetettu entistä pienempi asuntojen maksimipinta-ala ja lisäksi vielä huoneistojen keskimääräinenkin enimmäispinta-ala, lienee odotettavissa — ottaen huomioon Arava-huoneistojen melkoisen osuuden asuntomarkkinoilla — kaikkienkin valmistuneiden asuntojen keskimääräisen huoneluvunkin pieneneminen ja edellä esitetyn kehityksen katkeaminen.

Eri paikkakuntaryhmien kesken eroavuudet asuntojen huoneluvussa ovat muodostuneet entistä suuremmiksi. Kun kauppaloissa rakennetut huoneistot ovat kaikkein väljimmät, ovat taas Turku ja Tampere jääneet kehityksessä paljon muista paikkakunnista jälkeen. Turussa vuosina 1951—52 rakennetuissa asunnoissa oli keskimäärin vain 2.1—2.5 huonetta asuntoa kohden vastaavan luvun Tampereen osalta ollessa 2.5—2.7. Turussa yhden huoneen huoneistoja onkin viime vuosina rakennettu suhteellisesti enemmän kuin 1930-luvun lopussa. Tampereella taas uudet huoneistot käsittävät suhteellisen runsaasti kahden huoneen asuntoja.

Asuntopolitiikassa on käyty vilkasta keskustelua siitä, mikä osuus omakoti- ja kerrostaloilla tulisi olla asuntojen tuotannossa. Jos tältä näkökannalta tarkastellaan edellä esitettyä,

havaitaan, että sekä 1930-luvun lopussa että aivan viime vuosina omakotirakentajien toimesta on syntynyt n. 8—10 % kaikista valmistuneista asunnoista. Kuten edellä on todettu, on omakotirakentelu — jatkosodan aikaa lukuunottamatta — ollut vilkkainta kauppaloissa. Niissä valmistuneista asunnoista sijaitsi jo ennen sotia useampi kuin joka kolmas ja vuonna 1952 joka viides omakotitalossa. Pääkaupungin asunnontuotannossa tällä rakentamis-
muodolla on ollut vähäisin merkitys.

Omakotirakentamisesta voi yleisesti sanoa, että sen suhteellinen merkitys asunnontuotannossa sodanedelliseen aikaan verrattuna ei ole juuri yleistynyt, mutta ei supistunutkaan. Sodan aikana ja niiden jälkeen sekä omakotirakentaminen että yksityisten ja yhtiöiden osuus asuntojen tuotannossa sen sijaan heikkeni, ja vastaavasti yleishyödyllisten yhtymien ja teollisuuslaitosten samoin kuin myös julkinen, kuntien ja valtion asunnonrakennustoiminta suuresti vilkastui. Valtion, mutta etenkin kunnan rakennustoiminta on vielä aivan viime vuosinakin, asuntopulan yhä jatkuessa, ollut suhteellisesti paljon yleisempää kuin sodanedellisenä aikana.

Tärkeä asuntoalueiden suunnittelun kannalta on kysymys matalasta ja korkeasta rakennustavasta. Sosiaalisen asuntopolitiikan taholta on arvosteltu sitä, että ihmisiä on ahdettu asumaan korkeisiin »asuntokasarmeihin». Tässäkin suhteessa samoin kuin asuntojen huoneluvussa on kehitys tutkimusaikana kulkenut parempaan suuntaan. 3- tai useampikerroksisia taloja on viime vuosina rakennettu suhteellisesti vain puolet siitä kuin sodanedellisenä aikana. Tällaisia oli Helsingissä ennen sotia valmistuneista asuintaloista n. $\frac{2}{3}$, mutta vuonna 1952 enää vain 28 %. Vastaava luku viimeiseltä tutkimusvuodelta oli Tampereella 15 %, Turussa vain 5 %, muissa kaupungeissa 7 % sekä kauppaloissa 3 %. 4 kerrosta korkeampia rakennuksia on sodan jälkeen pystytetty vain hyvin vähän. Kun Helsingissä vuonna 1937 kaksi kolmesta asuinrakennuksesta oli 4 kerrosta korkeampi, oli vastaava luku vuonna 1952 enää vain yksi kymmenestä.

Kaikkea edellä esitettyä ajateltaessa voitaneen sanoa, että asunnontuotannon rakenteen kehitystendens-

si ainakin muutamissa tärkeissä suhteissa on tutkimusaikana ollut sopusoinnussa asuntopoliittisen ideologian kehityksen kanssa. Mutta olemme myös todenneet, että kehitys on ollut varsin erilainen eri paikkakuntaryhmissä. Olemme mm. havainneet, että Turku ja Tampere muutamissa suhteissa ovat jääneet kehityksestä varsin paljon jälkeen. Kenties tällainen tutkimus yhä uusiin paikkakuntiin sovellettuna — varsinkin jos tarkoitukseen tarvittavaa tilastoa voitaisiin edelleen kehittää — tulisi tarjoamaan kiintoisia näkökohtia, joista voisi olla hyötyä suunniteltaessa asuntopoliittikkaa niin, että asunto-oloja voitaisiin kehittää erityisesti tässä suhteessa takapajulle jääneillä paikkakunnilla. Tällainen tutkimus voisi siten täydentää varsinaista asunnontarpeen tutkimusta, ts. sen seikan selvittämistä, paljonko uusia erikokoisia asuntoja eri paikkakunnilla tarvitaan asuntopulan poistamiseksi ja asunnontarpeen tyydyttämiseksi jatkuvastikin. Näin saataisiin entistäkin lujempi tiedollinen perusta asunnontuotannon etukäteen kaavailemiseksi sekä lukumääräisessä että laadullisessa mielessä.

Lähdeviitteitä ja huomautuksia.

¹ Virallisen asunnontuotantotilaston työtaulut vuosilta 1937—52. Sosiaaliministeriön sosiaalinen tutkimustoimisto. — Asuntojen tuotanto kaupungeissa ja kauppaloissa vuonna 1937 ... 1952. Sosiaalinen Alkakauskirja (= SA) 1938—53. Helsinki. — Aikaisempia katsauksia asunnontuotannon rakenteen kehitykseen sisältyy seuraaviin kirjoituksiin: *Kuusi, Eino*, Asuntorakennustoiminta Suomen kaupungeissa vuosina 1912—1922, SA 1923, ss. 463—477; sama, Asuntojen tuotanto Suomen kaupungeissa vuosina 1912—22 ja toimenpiteitä sen elvyttämiseksi, Sosialiministeriön julkaisemia tiedonantoja XVIII, Helsinki 1923, ss. 1—17; sama, Rakennustoiminta ja asuntopulan vaiheet Suomen kaupungeissa vuosina 1912—1925, SA 1926, ss. 705—716; *Moqeen, G.*, Rakennustoiminta kaupungeissa ja kauppaloissa vv. 1939—1940, Suomen kunnallislehti 1941, ss. 86—88. Suomen tilastollinen vuosikirja 1938—1952, Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja 1938—1953, Turun kaupungin tilastollinen vuosikirja 1938—1950/51, Tampereen kaupungin tilastollinen vuosikirja 1948—1952. — Suomen asunnontuotantoa muilta kuin esillä olevassa kirjoituksessa käsitellyiltä

kannoilta koskevasta runsaasta kirjallisuudesta mainittakoon tässä vain seuraavat tutkimukset: *Modeen G.*, Rakennustoiminta kaupungeissa vuosina 1921—28, Taloudellisen neuvottelukunnan julkaisuja 5, Helsinki 1930; *Tamminen, Mikko*, Suomen kaupunkien asuntotuotannon vaihtelut ja niiden syyt itsenäisyyden aikana, Suomen pankin taloustieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja, sarja B:4 (väitöskirja), Helsinki 1945.

² *Tamminen, m.t.* Ss. 82—85. — *Modeen, G.*, Asunnontarve asutuskeskussissa. SA 1947. S. 96. — SA 1941, s. 222; 1948, s. 148.

³ SA 1938, s. 211; 1939, ss. 163 ja 171; 1941, ss. 220 ja 228; 1943, s. 240; 1944, s. 205; 1953, s. 105.

⁴ Vuosilta 1937—44 puuttuvat tiedot eräistä kauppaloista, vuodelta 1941 li säksi Porista, vuodelta 1939 Viipurista ja Käkisalimesta ynnä vuosilta 1941—44 kaikista luovutetun alueen kaupungeista, joten näitä väestökeskuksia koskevat tiedot eivät mainituilta vuosilta sisälly tutkielman tilastoihin. Asuntojen tuotanto kaupungeissa ja kauppaloissa vuonna 1937 ... 1944, SA 1938—45.

⁵ *Strömmer, Aarno*, Väestökeskusten ja maaseudun asunnontarve. SA 1953. S. 93.

⁶ Aravan lainoittama asuntojen tuotanto kaupungeissa ja kauppaloissa vuosina 1949—1952. SA 1953, s. 288.

⁷ SA 1953, s. 287.

⁸ Ks. esim. SA 1938, s. 212; 1941, s. 228; 1942, s. 362; 1943 s. 241.

⁹ Näitä kysymyksiä kosketteleva ulkomainen kirjallisuus on runsas. Kotimaisesta kirjallisuudesta ks. ss. 23—24, lähdeviite ²⁹.

¹⁰ *Ekdahl, Gunnar* — *Gustavsson, Just*, Den nya bostadspolitiken. 3. p. Tukholma 1949. S. 19.

¹¹ *Strömmer, m.k.* Ss. 100—103.

¹² SA 1953, s. 289.

¹³ SA 1953, s. 288.

¹⁴ Vrt. SA 1941, ss. 221 ja 226; 1942, ss. 355 ja 359.

Tilastotaulukkoja.

Taulukko 1. Valmistuneita asuinhuoneistoja.

Vuon- na	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit	Kauppalat	Kaikki kaupungit ja kauppalat Luku 1938=100	
1937	3 522	141	640	1 939	481	6 723	87
1938	4 121	282	439	2 319	609	7 770	100
1939	3 377	428	689	2 261	682	7 437	99
1940	2 798	64	278	1 858	522	5 520	71
1941	945	221	515	2 099	610	4 390	57
1942	1 322	314	518	896	422	3 472	45
1943	323	78	266	449	219	1 335	17
1944	176	88	123	557	137	1 081	14
1945	461	352	417	2 320	1 396	4 946	64
1946	1 418	324	1 014	3 397	1 802	7 955	102
1947	1 638	338	528	2 708	1 998	7 210	93
1948	1 096	270	581	2 063	1 484	5 494	71
1949	886	385	568	2 733	2 010	6 582	85
1950	1 250	322	793	3 330	2 429	8 124	105
1951	2 031	558	1 017	3 482	2 599	9 687	125
1952	4 016	1 678	1 116	3 461	2 213	12 484	161
				°/o			
1937	52	2	10	29	7	100	
1938	52	4	6	30	8	100	
1939	46	6	9	39	9	100	
1940	50	1	5	34	10	100	
1941	22	5	12	47	14	100	
1942	38	9	15	26	12	100	
1943	24	6	20	34	16	100	
1944	16	8	11	52	13	100	
1945	9	7	8	48	28	100	
1946	18	4	13	42	23	100	
1947	23	5	7	37	28	100	
1948	20	5	11	37	27	100	
1949	14	6	9	40	31	100	
1950	15	4	10	41	30	100	
1951	21	6	11	35	27	100	
1952	32	13	9	28	18	100	

Taulukko 2. Henkikirjoitetun väestön määrä.

Vuoden alussa	Helsinki	Turku	Tam- pere	Muut kaupun- git	Kauppa- lat	Yhteensä	Kaikki kaupungit ja kauppalat	
							Luku	1938 = 100
1937	29	7	8	42	14	100	826 701	97
1938	29	7	8	42	14	100	852 490	100
1939*	29	8	8	41	14	100	881 350	103
1940	29	8	8	40	15	100	873 161	102
1941	30	8	9	37	16	100	910 667	107
1942	28	7	8	43	14	100	922 751	108
1943	28	7	8	42	15	100	917 830	108
1944	28	9	8	41	14	100	956 052	112
1945	29	9	9	38	15	100	968 780	114
1946	32	9	8	36	15	100	1 061 709	125
1947	32	8	8	37	15	100	1 123 355	132
1948	30	8	8	36	18	100	1 193 680	140
1949	30	8	8	36	18	100	1 219 604	143
1950	29	8	8	37	18	100	1 255 766	147
1951*	28	8	8	36	20	100	1 326 081	156
1952*	28	8	8	36	20	100	1 355 641	159
1953*	28	8	8	36	20	100	1 383 319	162

* Maassa pysyväisesti asuvat ulkomaiden kansalaiset mukaan laskettuina.

*Taulukko 3. Huoneita asuntoa kohden valmistuneissa
asuinhuoneistoissa.*

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit	Kaup- palat	Kaikki kau- pungit ja kauppalat
1937	2.2	2.2	2.1	2.2	2.7	2.2
1938	2.2	2.0	2.8	2.4	2.8	2.3
1939	2.2	2.1	2.4	2.5	2.7	2.4
1940	2.2	2.3	2.3	2.5	2.6	2.4
1941	2.6	2.7	2.3	2.7	2.6	2.6
1942	2.5	2.0	2.1	2.8	2.6	2.5
1943	1.9	2.2	2.4	2.7	2.5	2.4
1944	2.4	2.4	1.7	2.1	2.2	2.1
1945	2.2	2.0	1.8	2.4	2.5	2.3
1946	2.0	2.3	2.3	2.5	2.7	2.4
1947	2.5	2.0	2.5	2.5	2.7	2.5
1948	2.7	2.6	2.3	2.7	3.0	2.7
1949	2.8	2.6	2.5	2.8	3.0	2.8
1950	2.9	3.0	2.4	2.9	2.9	2.9
1951	2.8	2.4	2.5	3.0	3.1	2.9
1952	3.2	2.5	2.7	3.1	3.1	3.0

Taulukot 4 A—4 D. 1, 2, 3 ja useamman sekä 6 ja useamman huoneen huoneistoja prosentteina kaikista valmistuneista asuinhuoneistoista.

Taulukko 4 A. 1 huoneen huoneistoja.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kaup- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat Luku	
1937	34	23	33	33	16	32	2 158
1938	31	32	12	24	13	26	2 029
1939	32	26	25	20	17	26	1 937
1940	32	26	26	17	21	25	1 396
1941	22	20	25	16	14	18	806
1942	26	40	24	15	21	23	813
1943	36	33	12	16	18	22	288
1944	13	9	62	33	32	31	337
1945	13	12	44	21	20	21	1 046
1946	32	24	25	17	12	20	1 578
1947	15	28	8	18	18	17	1 216
1948	16	18	18	11	9	13	695
1949	8	17	8	11	8	10	631
1950	10	5	19	9	10	10	837
1951	19	33	17	11	7	14	1 316
1952	13	27	18	13	8	15	1 807

Taulukko 4 B. 2 huoneen huoneistoja.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat Luku	
1937	42	48	40	37	40	40	2 717
1938	46	49	32	40	37	43	3 351
1939	42	57	40	43	35	42	3 121
1940	37	30	49	43	30	39	2 162
1941	40	18	43	36	39	37	1 631
1942	34	34	53	35	28	37	1 269
1943	46	41	63	40	35	45	604
1944	60	53	14	35	33	38	407
1945	54	76	33	39	32	41	2 005
1946	48	43	37	39	39	40	3 212
1947	39	54	50	37	30	37	2 700
1948	35	28	44	39	28	35	1 932
1949	40	30	57	35	29	35	2 331
1950	34	29	40	35	28	33	2 696
1951	28	16	37	26	28	27	2 659
1952	19	24	28	22	26	22	2 793

Taulukko 4 C. 3 ja useamman huoneen huoneistoja.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kaup- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat Luku	
1937	24	29	27	30	44	28	1 848
1938	23	19	56	36	50	31	2 390
1939	26	17	35	37	48	32	2 379
1940	31	44	25	40	49	36	1 962
1941	38	62	32	48	47	45	1 953
1942	40	26	23	50	51	40	1 390
1943	18	26	25	44	47	33	443
1944	27	38	24	32	35	31	337
1945	33	12	23	40	48	38	1 895
1946	20	33	40	44	49	40	3 165
1947	46	18	42	45	52	46	3 294
1948	49	54	38	50	63	52	2 867
1949	52	53	35	54	63	55	3 620
1950	56	66	41	56	62	57	4 591
1951	53	51	46	63	65	59	5 712
1952	68	49	54	65	66	63	7 884

Taulukko 4 D. 6 ja useamman huoneen huoneistoja.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat Luku	
1937	4	2	2	4	7	4	278
1938	4	2	0	4	6	4	286
1939	4	4	3	4	5	4	309
1940	1	—	3	4	4	2	131
1941	7	3	2	4	4	5	199
1942	3	—	1	6	3	3	117
1943	1	4	6	5	1	3	46
1944	4	—	—	1	2	1	15
1945	0	0	1	3	2	4	91
1946	2	1	0	3	4	2	175
1947	2	1	0	2	2	2	126
1948	3	3	1	3	4	3	162
1949	3	3	1	2	4	3	188
1950	5	1	1	3	3	3	253
1951	4	1	1	4	3	3	312
1952	6	1	2	5	4	4	517

Taulukko 5. Huoneistot, joissa oli keittokomero, prosentteina kaikista valmistuneista asuinhuoneistoista.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kaup- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat Luku
1937	68	36	59	19	3	48 3 205
1938	62	35	11	15	3	39 3 061
1939	64	31	44	27	6	43 3 230
1940	64	3	44	13	11	40 2 220
1941	51	24	34	15	8	24 1 067
1942	63	28	40	18	11	39 1 341
1943	85	1	38	13	17	36 474
1944	68	28	20	15	1	24 255
1945	18	13	23	15	2	12 607
1946	72	30	21	11	3	22 1 775
1947	50	15	13	13	7	20 1 423
1948	37	17	22	9	6	16 855
1949	39	21	6	12	5	14 891
1950	36	17	39	19	5	19 1 559
1951	34	32	29	15	9	20 1 902
1952	24	18	18	14	6	17 2 071

Taulukot 6 A—6 F. Eri rakentajaryhmiin kuuluvien rakennuttamia huoneistoja prosentteina kaikista valmistuneista asuinhuoneistoista.

Taulukko 6 A. Yksityisten tai yhtiöiden rakennuttamia huoneistoja.*

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat Luku
1937	98	62	61	81	41	88 5 867
1938	98	79	43	86	57	87 6 761
1939	98	51	84	90	65	88 6 574
1940	82	50	52	72	64	75 4 167
1941	82	42	67	58	44	61 2 718
1942	86	21	57	70	72	71 2 441
1943	75	60	67	76	79	74 985
1944	99	50	11	46	75	54 590
1945	35	28	19	53	56	47 2 342
1946	90	69	32	59	64	63 5 045
1947	59	39	41	61	64	60 4 253
1948	88	57	51	65	75	70 3 863
1949	77	68	41	66	72	67 4 426
1950	95	64	70	66	71	72 5 922
1951	90	94	77	72	70	77 7 472
1952	82	78	61	72	69	75 9 303

* Vuosilta 1949—52 tähän tilastoon sisältyvät myös ns. yleishyödyllisten yhtiöiden rakennuttamat huoneistot. (Vrt. s. 35 ja taulukko 6 C).

Taulukko 6 B. Omakotirakentajien
rakennuttamia huoneistoja.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat	
						Luku	
1937	2	10	18	8	47	8	546
1938	2	1	57	6	38	9	712
1939	2	8	16	7	30	8	576
1940	2	17	15	12	18	8	416
1941	1	53	16	23	25	19	839
1942	1	17	4	12	14	7	249
1943	0	17	0	6	10	5	62
1944	—	5	—	1	9	2	21
1945	—	—	—	10	5	6	297
1946	1	3	1	7	10	5	426
1947	2	—	3	5	9	5	351
1948	9	6	7	2	12	7	376
1949	5	1	9	10	17	11	722
1950	1	5	13	8	14	9	717
1951	4	2	8	9	18	10	963
1952	2	5	9	11	22	9	1 157

Taulukko 6 C. Yleishyödyllisten yhtymien
rakennuttamia huoneistoja.*

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat	
						Luku	
1937	—	—	—	—	—	—	—
1938	—	—	—	0.0	—	0.0	1
1939	0	—	—	—	—	0.0	2
1940	15	—	33	1	4	10	564
1941	16	—	2	3	4	6	251
1942	13	—	9	—	—	6	216
1943	25	18	22	2	—	12	162
1944	—	43	—	8	—	8	85
1945	—	—	8	3	3	3	152
1946	9	—	11	3	1	4	339
1947	21	—	20	1	2	7	511
1948	—	—	14	1	—	2	96

* Yleishyödyllisten yhtymien vuosina 1949—52 rakennuttamista huoneistoista tiedot sisältyvät taulukkoon 6 A.

Taulukko 6 D. Teollisuuslaitosten omaa työväestöään varten rakennuttamia huoneistoja.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kaupungit	Kauppalat	Kaikki kaupungit ja kauppalat	
				%		Luku	
1937	0	27	21	10	11	4	283
1938	—	1	—	2	2	1	66
1939	—	—	0	1	3	1	42
1940	—	—	—	1	—	0	9
1941	—	—	1	2	14	3	125
1942	—	9	29	13	12	10	344
1943	—	4	2	9	3	4	53
1944	—	2	69	41	12	31	333
1945	—	3	16	8	19	11	520
1946	—	2	10	17	13	12	916
1947	—	1	29	22	13	14	1 028
1948	1	29	1	17	8	10	566
1949	2	2	9	6	4	5	313
1950	0	3	11	4	5	4	337
1951	—	1	5	5	3	3	289
1952	—	4	12	5	1	3	393

Taulukko 6 E. Kunnan, kuntayhtymän tai seurakunnan rakennuttamia huoneistoja.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kaupungit	Kauppalat	Kaikki kaupungit ja kauppalat	
				%		Luku	
1937	—	1	—	1	1	0	26
1938	0	19	—	1	2	1	93
1939	—	41	0	2	2	3	241
1940	1	22	0	11	8	5	275
1941	1	1	14	13	—	8	349
1942	—	53	1	0	1	5	177
1943	—	1	9	6	1	4	55
1944	1	—	20	2	—	4	38
1945	65	68	51	21	7	27	1 350
1946	0	17	25	11	6	10	784
1947	16	58	7	6	1	9	681
1948	0	0	21	8	2	6	329
1949	13	29	32	7	3	10	656
1950	0	14	0	14	4	8	607
1951	5	3	9	10	7	8	729
1952	15	13	18	9	7	12	1 466

Taulukko 6 F. Valtion rakennuttamia huoneistoja.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kaup- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat Luku	
1937	—	—	—	—	0	00	1
1938	0	—	—	5	1	2	137
1939	—	—	—	—	0	0.0	2
1940	0	11	—	3	6	2	89
1941	—	4	—	1	13	3	108
1942	0	—	—	5	1	1	45
1943	—	—	—	1	7	1	18
1944	—	—	—	2	4	1	14
1945	—	1	6	5	10	6	285
1946	0	9	21	3	6	6	445
1947	2	2	—	5	11	5	386
1948	2	8	6	7	3	5	264
1949	3	0	9	11	4	7	465
1950	4	14	6	8	6	7	541
1951	1	—	1	4	2	2	234
1952	1	—	—	3	1	1	165

Taulukko 7. Kivitaloihin rakennetut huoneet prosentteina kaikista valmistuneista asuinhuoneista.*

Vuonna	Helsinki	Turku	Tam- pere kaupungit %	Muut Kauppa- lat	Kaikki kaupungit ja kauppalat Luku	Huoneita kaikkiaan		
1937	97	66	70	42	14	71	10 690	15 076
1938	96	66	19	49	27	69	12 402	18 084
1939	95	50	70	57	27	71	12 594	17 742
1940	94	22	72	35	16	63	8 247	13 042
1941	98	12	42	34	5	43	4 942	11 418
1942	98	29	54	40	21	60	5 223	8 618
1943	90	15	53	33	19	44	1 425	3 207
1944	99	59	15	20	2	35	816	2 320
1945	22	46	16	13	4	14	1 567	11 610
1946	58	34	65	24	6	30	5 677	19 190
1947	56	36	31	22	7	27	4 825	18 146
1948	54	7	30	19	11	24	3 569	14 993
1949	40	60	27	30	18	29	5 340	18 569
1950	74	73	57	44	19	43	10 083	23 358
1951	80	63	60	57	31	55	15 455	28 197
1952	91	46	75	51	35	63	23 513	37 510

* Tässä tilastossa ei ole otettu huomioon vanhoihin asuntokiinteistöihin li-
sättyjä huoneita.

Taulukot 8 A—8 C. 1-kerroksiset, 3- tai useampikerroksiset sekä
5- tai useampikerroksiset rakennukset prosentteina kaikista
valmistuneista asuinrakennuksista.

Taulukko 8 A. 1-kerroksiset asuinrakennukset.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tam- pere	Muut kaupungit	Kauppa- lat	Kaikki kaupungit ja kauppalat		Rakennuk- sia kaikkiaan
						Luku		
1937	3	66	27	52	59	45	367	814
1938	5	14	13	59	58	44	444	1 016
1939	7	28	10	57	49	41	378	914
1940	6	72	7	71	63	58	493	842
1941	—	92	67	80	71	76	967	1 274
1942	—	91	12	62	57	54	326	609
1943	—	90	55	62	62	61	189	312
1944	—	76	98	72	65	74	161	216
1945	88	77	84	76	66	73	1 171	1 591
1946	28	89	36	66	60	62	1 250	2 021
1947	63	78	12	57	52	54	1 074	1 986
1948	30	98	26	66	67	60	1 255	2 100
1949	30	92	12	77	72	68	1 688	2 465
1950	25	82	10	71	66	62	1 577	2 522
1951	20	91	3	71	67	60	1 663	2 752
1952	15	95	1	75	65	64	1 942	3 035

Taulukko 8 B. 3- tai useampikerroksiset
asuinrakennukset.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat	
						Luku	
1937	66	15	11	8	3	16	128
1938	64	14	2	8	3	14	146
1939	61	18	14	13	5	19	170
1940	52	—	15	4	3	10	86
1941	73	1	4	3	—	4	51
1942	80	3	14	7	2	12	75
1943	47	—	7	1	2	4	13
1944	100	18	—	3	—	5	10
1945	3	2	2	1	0	1	14
1946	46	3	12	3	1	4	76
1947	11	10	4	3	1	3	63
1948	6	1	2	2	1	2	43
1949	7	5	2	3	2	3	67
1950	14	18	8	5	2	5	118
1951	16	7	10	8	3	7	184
1952	28	5	15	7	3	8	248

Taulukko 8 C. 5- tai useampikerroksiset
asuinrakennukset.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat	
						Luku	
1937	64	8	10	3	—	12	98
1938	54	14	1	3	—	10	100
1939	42	10	9	4	—	10	90
1940	31	—	7	1	—	5	40
1941	21	—	2	1	—	1	16
1942	23	3	3	2	1	4	24
1943	20	—	3	1	—	2	5
1944	75	—	—	1	—	2	4
1945	—	—	—	0	—	0	1
1946	28	1	4	1	—	1	27
1947	6	—	—	1	0	1	22
1948	2	—	—	0	0	0	9
1949	1	2	—	0	0	0	8
1950	3	2	2	1	0	1	19
1951	5	4	3	3	0	2	55
1952	8	3	7	2	0	3	75

Taulukko 9. Huoneistot, joissa oli keskuslämmitys, prosentteina
kaikista valmistuneista asuinhuoneistoista.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat	
						Luku	
1937*	100	38	79	23	18	69	4 668
1938	100	62	49	40	34	72	5 616
1939	100	51	85	66	41	80	5 915
1940	100	42	82	41	25	73	4 047
1941	100	66	50	45	19	55	2 395
1942	100	94	65	44	31	71	2 478
1943	100	46	51	33	19	51	683
1944	100	11	29	30	2	36	389
1945	69	5	14	15	4	16	796
1946	93	10	59	24	6	36	2 852
1947	57	13	17	29	5	27	1 938
1948	66	21	18	20	12	27	1 477
1949	53	58	14	37	16	32	2 091
1950	79	79	66	52	27	51	4 167
1951	86	76	69	62	38	62	6 025
1952	94	63	81	60	44	71	8 805

* Tietoja ei ole saatu kaikilta paikkakunnilta. (SA 1938, s. 212.)

Taulukko 10. Huoneistot, joissa oli kylpyhuone, prosentteina kaikista valmistuneista asuinhuoneistoista.

Vuonna	Helsinki	Turku	Tampere	Muut kau- pungit %	Kaup- palat	Kaikki kaupun- git ja kauppalat Luku	
1937	74	38	36	24	10	51	3 397
1938	71	48	11	27	10	49	3 809
1939	73	40	44	42	16	54	3 975
1940	82	—	26	26	7	52	2 873
1941	81	8	35	25	5	35	1 521
1942	89	23	17	29	8	47	1 621
1943	82	5	41	11	5	33	436
1944	86	—	1	15	3	22	238
1945	27	0	13	7	2	7	364
1946	41	7	42	8	3	17	1 334
1947	36	12	16	15	2	16	1 140
1948	18	0	15	6	4	9	469
1949	27	20	8	16	8	14	949
1950	53	47	39	31	9	29	2 371
1951	49	60	45	45	22	41	3 942
1952	75	34	53	33	21	46	5 764